

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 15 (Nisan/April 2024), s. 1312-1335.

Geliş Tarihi-Received: 19.01.2024

Kabul Tarihi-Accepted: 08.03.2024

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1422724

Camaltı Süslemeli Gelin Aynalarında Görülen Yazılı Bezemeler

Written Decorations Seen on Bride Mirrors with Glass Decorations

Sebahat BÜLBÜL*

Öz

Bu çalışmanın amacı, halk sanatları içerisinde önemli bir yer teşkil eden ve unutulmaya yüz tutmuş camaltı süslemeli gelin aynalarının incelenmesidir. Gelin aynalarının bereketi, aydınlığı, mutlu bir evliliği, masumiyeti temsil ettiğine, aynı zamanda nazardan ve kötülüklerden koruduğuna inanılır. Anadolu kültüründe her gelin kızın çeyizinde mutlaka bir gelin aynası bulunmaktadır. Yöre ve varlık durumuna göre ahşap çerçeveli, varaklı, gümüş işlemeli veya camaltı süslemeli olarak çeşitlenen gelin aynalarının, düğün merasimlerinde, gelinin baba evinden koca evine gidene kadar, iki yanında tutularak yolunun aydınlık olması dileğiyle konvoy eşliğinde götürüldüğü bilinmektedir. Yapılan alan araştırması sonucunda, Konya, İzmir, İstanbul, Ankara, Aksaray ve Mardin illerinde tespit edilen 40 adet camaltı süslemeli gelin aynası incelenmiş, örnekler içerisinde, alınlık kısımlarında maşallah, besmele, ya Hz. Mevlana, dâhilek ya Resulallah, la ilahe illallah Muhammedin Resulallah, inna fetahna leke fetham mübina, ele rızk ya Allah, hu vel baki, Allah, Muhammed, Ali, Osman ve Ebubekir yazılı 18 adet ayna ele alınarak, desen, renk, kompozisyon ve teknik özellikleri açısından analizleri yapılmış, 4 adet yazı bezemeli yeni gelin aynası tasarlanarak ürüne dönüştürülmüştür. Çalışmada, kültür mirası niteliğinde olan camaltı süslemeli gelin aynalarının gün yüzüne çıkarılması, tanıtılması, kültürümüzde tekrar yerini alması ve kullanıma sunulması için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kültür ve sanat, kültürel miras, halk sanatı, cam altı resim sanatı, gelin aynası.

Abstract

The aim of the research is to focus on bridal mirrors with underglass decoration, which have an important place in folk arts and are about to be forgotten. It is believed that bridal mirrors represent fertility, light, a happy marriage and innocence, and also protect against evil eyes and evil. In Anatolian culture, every bride must have a bridal mirror in her dowry. It is known that bridal mirrors, which vary depending on the region and wealth, with wooden frames, gilding, silver embroidery or under-glass decoration, are kept on both sides of the bride from her father's house to her husband's house during wedding ceremonies and taken with her in a convoy, wishing that her path will be bright. As a result of the field research, 40 under-glass decorated bridal mirrors were detected and examined in the provinces of Konya, İzmir, İstanbul, Ankara, Aksaray and Mardin and 17 of them with inscriptions on the pediment parts

* Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, e-posta: skilic@karabuk.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7498-2551.

of the them, such as maşallah, bismillâhirrahmânirrahim, ya Hz. Mevlâna, dâhilek ya Resûlallah, lâ ilâhe illallah Muhammedın resûlallah, inna fetahna leke fetham mübîna, el rizkû yâ Allah, Allah celle celelûhu, Muhammed aleyhisselam, Ali el-mürtezâ, Osman zinnureyn ve Ebubekir el-sıddık, Ömer el-Fâruk, bârekallah, yâ hû, Lâ ilâhe illallah, were taken into consideration and analyzed in terms of writing type and meaning and 4 new bridal mirrors decorated with text were designed and turned into products. It has been observed that calligraphy, which is seen in every field of art and adds spiritual and aesthetic value to the area where it is used, also has an important place in under-glass decorated bridal mirrors. In this study, suggestions were made to unearth, promote, take their place in our culture and put them into use.

Keywords: Calligraphy art, cultural heritage, folk art, under glass painting, bridal mirror.

Giriş

Halk resmi, her toplumun kendi özünden doğmuş, kültürünü, geleneğini ve inançlarını kendi diliyle ifade eden, naif sanatçı olarak adlandırılan eğitim görmemiş sanatçıların kendi duygu, düşünce ve gözlemleri doğrultusunda, cam, ahşap, kâğıt vb. malzemeler kullanarak ortaya koydukları farklı çalışmalardır. Halk sanatı; taş baskılar, duvar resimleri, asılı resimler 'levhalar', kullanım eşyalarındaki resimler, araba resimleri, işleme, örme ve camaltı resimlerini içerir (Koçan, 1997, s. 11).

Duvar resmi, minyatür sanatının kitap resimlerinde unutulmaya yüz tuttuğu sıralarda 18. yüzyılın son çeyreğinde, I. Abdülhamit ve III. Selim zamanında, İstanbul'da ve Anadolu'da Türk mimarî süslemesinde yepyeni bir tür olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönem itibariyle duvar resimleri, saraylarda, konaklarda ve camilerde manzaralar, natürmortlar, çeşitli tasvirler ve barok tarzı bezemelerle sıklıkla görülmüştür (Arık, 1976, s. 23). En ayrıcalıklı olarak görülen duvar resimleri; Amasya II Beyazıt Camisi'nin ve Merzifon Kara Mustafa Paşa Camisi'nin şadırvanlarındaki, Yozgat Çapanoğlu camisi gibi birçok camide görülen örneklerdir. Yozgat Nizamoglu, Birgi Çakiroğlu Konağı, Bursa Şemaki Evi duvar resimleri geleneğinin özel sivil mekânlarındandır. Bu resimler toplum için önemli bir gelişme sayılmaktadır (Texier, 1862, 1923, s. 385).

Kitap resimlerinde ise minyatürlerin yerini taş baskı resimler almıştır. Levhalardaki gibi zemin duygusu olamayan, aşırı renkli manzaraların resmedildiği diğer halk sanatı örneği ise araba boyamacılığıdır. Nazara karşı bir kalıp olarak tekrarlanan yılan figürlerinin ve göz motiflerinin, manzara resimleriyle birlikte kullanıldığı önemli merkezler Bursa ve Manisa Akhisar'dır (Koçan, 1997, s. 13).

Asılı resimler yani levhalarda ise camaltı sanatı olarak isimlendirilen ve halk sanatçılarının, kendi dünyalarında ve kültürlerinde yaşadıkları, duydukları hissettikleri olayları, halk hikâyelerini, dini inançlarını, efsanelerini, kendi yetenekleri doğrultusunda cama naksettikleri bir alandır (Aksel, 1972, s. 33).

Halk motiflerinin ana motifleri vardır ve bu motifler geleneksel bir tutumla tekrarlanır. Bireysel arayışlar dışında kalan tüm temalar, tekrar alışkanlığına bir örnektir. Nadir imzalı örnekler kolayca kopyalanarak çoğaltılabilen resim kalıplarıdır. Örneğin şahmeran motifi yüzlerce kopyalanmıştır. (Koçan, 1997, s. 12).

Camaltı resim sanatı içerik bakımından çok zengindir. Halk inanışları, dini inançlar, güncel konular, efsaneler, halk hikâyeleri, yazılı resimler gibi birçok konu barındıran ve minyatürler gibi tarihi birer belge niteliği taşıyan camaltı resimlerin aynalarda da kullanımı da oldukça ilgi çekicidir. Özellikle Anadolu'da camaltı işlemeli gelin aynaları şimdiye kadar üzerinde durulmamış hatta unutulmaya yüz tutmuş değerli bir kültür mirasıdır.

Nazardan ve tüm kötülüklerden koruyan, bereket, şans ve aydınlık getirdiğine inanılan ayna, çeşitli toplumlarda, düğün merasimlerinde farklı şekillerde kullanılmış Anadolu'da da gelin çeyizlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Kenarları ahşap, gümüş, sedef kakma işlemeli değişik çeşitlerde ve ebatlarda gelin aynaları mevcuttur (Kılıç Bülbül, 2021, s. 44). Araştırma kapsamında incelenen gelin aynaları ise camaltı süslemeli gelin aynalarında görülen yazılı örneklerdir.

Camaltı Resim Sanatının Tanımı ve Tarihçesi

Camaltı Resim, camın arka yüzeyine çeşitli boyalar, altın ve gümüş varakla yapılmış resimlere verilen genel addır. Görünüşte tuval veya kâğıt üzerine yapılmış resimlere benzeyen bu tarzın çalışma yöntemi tamamen ters işlemektedir. Resimde en son konulması gereken imza ve tarih camaltı resimlerde en önce yazılır, en üstte görülmesi gereken detaylar en alta çalışılır ve boyalar üst üste tabakalar halinde geldiği için altta kalan hatalara müdahale etmek imkânsızdır. Yapılması istenen resmin eskizi ters olarak camın altına yerleştirilir ve siyah boya ile kontörleri çizilir. Kontörler kuruduktan sonra desenlerin içi istenilen renklerle boyanır, arka fonda kalan boşluklar çikolata kabukları, renkli yaldızlı kâğıtlar, hatta kumaş ve dantel parçaları ile doldurulur. Detaylarda pullar ve boncuklar da gördüğümüz camaltı resimlerin boyama işlemi tamamlandıktan sonra, çalışmanın zarar görmemesi için arka fondaki boyalar hava almayacak şekilde karton parçaları ile kapatılır. Batılı araştırmacılar camın kaygan bir yüzey olduğu için boyama yapılmadan önce yüzeyin tebeşir tozu, sirke hatta sarımsakla temizlendiğini belirtmişlerdir. Boyaların ise yüzeye iyice sabitlenmesi için, su, yumurta akı, tebeşir tozu, vernik, bezir yağı ve Arap zamkı gibi malzemelerle karıştırılarak sürülmektedir.

M.Ö. 3500-2500 yılları arasında Yakındoğu ve Akdeniz uygarlıkları tarafından kullanıldığı bilinen camın üzerine yapılan resimlerin ilk tarihi kesin değildir. Antik Roma dönemi Yahudi mezarlıklarında ve Roma yeraltı mezarlıklarında üzerinde dinsel konulu primitif resimler ve semboller bulunan cam madalyonlar bulunmuştur (Aksoy, 2005, s. 13). Çeşitli Avrupa ülkeleri müzelerinde, 3. yüzyıl antik Roma dönemine ait üzeri boyalı cam objeler bulunmaktadır. Roma'nın düşüşünden sonra, Bizans'ta, cam sanatına ve cam resmine büyük önem verilmiş, Konstantinopolis'ten gelen Bizanslı sanatçılar tarafından Venedik'te camaltı resim sanatının benimsetilip yayıldığı belirtilmiştir. Aksoy'a (2005, s. 13) göre; 14. yüzyılda Orta ve Batı Avrupa'da gelişim gösteren camaltı resimlerin ilk örneklerini Almanya'da Schwerin Müzesi'ndeki 1320 tarihli Hz. İsa'nın çarmıhta yapılmış resmi ile Sainte Croix Kilisesi'nde bulunan bir sunakta görülmektedir. Konstantinopolis'in 1453'te Osmanlıların eline geçmesi ile Bizanslı cam ustaları Venedik'e kaçmış ve camaltı resimleri Avrupa'da yeniden yayılmaya başlamıştır. Venedik'ten, Almanya, Fransa ve Hollanda'ya kadar 18. yüzyıla kadar bütün Avrupa'da camaltı resimleri görülmüştür (Aksoy, 1997, s. 140).

Camaltı resimleri tüm kültürlerde cam endüstrisine bağlı olarak gelişmiştir ve camıyla meşhur olan Bohemya'da 70 kadar cam merkezi olduğu bilinmektedir. Camın ve el işçiliğinin ucuz olması sebebiyle cama atölyelerinde çalışan köylülerde ek gelir sağlamak için camaltı resimler yapmaya başlamışlardır. Sayıları kırk bin adede ulaşan camaltı resimler, gezgin satıcılar tarafından başka kentlere ve ülkelere dağılmıştır (Aksoy, 1997, s. 140). Kırsal kesim tarafından gözde olan bu resimler, toplumun seçkin sınıfları tarafından kabul görmemiş, halk sanatı olarak ciddiye alınmamıştır.

Camaltı resim sanatı, 18. Yüzyılda, İngiltere'den Rusya'ya, Sicilya ve İspanya'dan Hollanda'ya, batıda, Amerika'ya doğuda ise Çin ve Hindistan'a kadar yayılmıştır. (Aksoy, 2005, s. 14). İçerikleri her ülkenin kendi kültürüne ait olmakla birlikte konuları hemen hemen aynıdır. Dinsel konular, halk hikâyeleri, kahramanlıklar, efsaneler, icatlar

ve günlük olayları sade bir dille, perspektif ve derinlik kaygısı olmadan sade ve sıcak bir çizgiyle anlatılmıştır. Çoğu dinsel konulu olan camaltı resimleri Avrupa'da, diğer dünya ülkelerinde ve Anadolu'da afetlere, hastalıklara ve nazara karşı koruyucu gücü olduğuna inanılarak evlerin başköşelerine asılmışlardır.

Camaltı resimleri sadece tablolarla değil, tepsi, yazı takımları, yemeni çerçeve kutuları, dolap kapakları, kafes, şişe gibi kullanım eşyalarında da görülmektedir. 19. yüzyılda moda olan Avrupa'da da panoların dışında çeşitli kullanım ve hediyelik eşyalarda ve sunaklarda görülmektedir (Aksoy, 2005, s. 12).

Camaltı resimler, zor bulunan aynaların günlük hayata girmesiyle, ayna süslemelerinde de görülmeye başlamıştır. Kökeni Bohemya'ya dayanan bu teknik, Güney ve Batı Avrupa'ya yayılmış, 18. yüzyıl sonu, 19. yüzyıl başında Çin'de moda olmuştur (Aksoy, 2005, s. 12).

Aynalarda camaltı teknik iki şekilde uygulanmaktadır. Birincisinde cam levha arkasına istenilen desen boyanmakta, kuruma işlemi gerçekleştirildikten sonra yine arka taraftan aynanın sır işlemi yapılmaktadır. Diğer teknikte ise aynanın sır kısmının istenilen yerleri kazınarak, boyama işlemi gerçekleştirilmektedir.

Türkiye'de her iki teknikte uygulanmakta, çalışma konusu olan gelin aynaları da bu teknikle boyanmaktadır.

1838'de renkli taş baskıların keşfedilmesiyle, daha ucuza satılmaları ve ilgi görmeleriyle camaltı resimleri de gözden düşmüş ve önemini yitirmiştir (Aksel, 1972, s. 33).

Aynanın Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Arapça karşılığı mir'ât olan ayna kelimesinin aslı Farsça âyine veya âyene olup, âyen (âhen) "demir" kelimesinden türetilmiştir (Sinemoğlu, 1991, s. 259-260). Sözlük anlamı, karşısındaki şekil ve renkleri aksettiren, ışığı yansıtan, arkası sırlı, düz cam veya mâdenî levhadır, eski Türkçe'de ise aynaya 'gözü' denilmektedir (Çetindağ, 2011, s. 1).

Eco'ya (1996, s. 71) göre; ayna algımızı ve yargımızı onaylamak için yapay dönüştürme izin vermez. Ona vuran şeyi öylece olduğu gibi kaydeder ve insanca olmayan bir biçimde gerçeği söyler. Ayna, beynin ağ tabakasının verileri yorumladığı gibi nesnelere yorumlamaz. İnsan normal koşullar altında kendi algılama organlarına güvendiği gibi aynaya güvenmektedir. İnsanın aynaya güvenmesini sağlayan şey tanrısal, insansal ve hayvansal olmayan doğasıdır.

İnsanların kendini görme arzusu, insanlığın varoluşu kadar eskidir. İnsanoğlunun kullandığı ilk ayna sudur. Grek mitolojisinde bahsedilen Narkissos'un, her gün suda kendi görüntüsüne baktığı ve bakarken suya düşerek boğulduğu anlatılmaktadır (Verbas, 2016, s. 67).

Bilinen en eski ayna ise Cilalı Taş devrine ait (M.Ö. VII. Bin) Çatalhöyük'te kullanılmış olan obsidyen aynadır. Volkanik cam denilen çok sert bir obsidyenden yapılmış olan aynanın yüzeyi çok mükemmel bir şekilde parlatılmıştır (Verbas, 2016, s. 13). Doğal aynalar dışında, el yapımı aynalar da bulunmaktadır. M.Ö. III. Bin yıllarında Mısırlılar tarafından, altın, gümüş ve bronzdan yapılmış olan aynaların ön yüzleri cilalanarak parlatılmış, arka yüzeyleri ise çeşitli desenlerle ve tekniklerle süslenmişlerdir. Önce el aynaları, sonra zincirli duvar aynaları ve ilerleyen zamanlarda büyük ebatlı madeni boy aynaları yapılmıştır (Sinemoğlu, 1991, s. 259-260).

Sümerler camın yansımından faydalanarak onu ayna gibi kullanmışlar, M.S. II. yüzyılda Romalılar ise siyah camı ayna olarak kullanmışlardır. XIII. yüzyıldan itibaren camın arkasına gümüş veya kurşun levhalar konularak basit örnekler yapılmıştır. Gerçek anlamda ilk aynalar XV. yüzyılda Flandra'da yapılmış ve Rönesans döneminde bütün Avrupa'ya yayılmıştır (Çetindağ, 2011, s. 5).

1500'lü yıllarda Venedikliler kalay ve cıvayı karıştırarak sırlama tekniğini geliştirmişler ve aynayı elde etmişlerdir (Melchior-Bonnet, 2007, s. 32). Bu buluşla Venedik iki yüzyıl boyunca zenginleşmiştir. Venedik aynası XV. Yüzyılda ender bulunan ve çok pahalı bir objedir. Aristokratların en görkemli evlilik hediyeleri, varlıklı gelinlerin mücevher aynaları, saray duvarlarının aynalarla kaplanması gibi, toplumun gelir durumuna göre her alanda görülmeye başlanmıştır. XV. Louis döneminde, kraliyet envanterindeki ayna sayısı beş yüz altmış üçtür ve mal sayımlarında da değerli eşyalar arasında sayılmaktadır (Melchior-Bonnet, 2007, s. 38). Bir Venedik aynasının Raffaello'nun tablosundan daha değerli olduğu bilinmektedir.

1665'te XIV. Luis tarafından Fransa'da 'Saint-Gobein' adında Kraliyet cam ve ayna fabrikası kurulmuştur (Melchior-Bonnet, 2007, s. 43). Fransa konsolosu, büyük bir gizlilik içerisinde Venedik cam ve ayna ustalarını toplayarak Saint-Gobein fabrikasını oluşturmuştur. Venedik tarafından kaçırılan kendi ustaları Fransa'da zehirlenerek öldürülmüş, uzun yıllar Avrupa'da ayna savaşları ve ayna çılgınlığı yaşanmıştır. Versailles Sarayının aynalı salonunda boydan boya kaplanan 17 adet ayna Saint-Gobein fabrikasında yapılmıştır (Melchior-Bonnet, 2007, s. 53-55). (Fotoğraf 1).

1830 yılına kadar ayna üretiminde birçok önemli değişiklikler olmamış, 1850'de sırlama problemlerinin tam anlamıyla çözülmesiyle, cıvanın yerini tutan bir gümüş kaplama tekniği geliştirilmiştir (Melchior-Bonnet, 2007, 1994, s. 67).

Bir zamanlar uğruna savaşlar yapılmış olan ayna objesi günümüzde sıradan bir kullanım eşyası olarak yer almaktadır.

Fotoğraf 1. Versailles Sarayı, Aynalı Salon (<https://www.milliyetemlak.com>, 2021)

Yapım tekniklerine göre aynalar obsidyen, madeni, gümüş ve cam aynalar olarak dört guruba ayrılırken, kullanılışlarına göre ise endam aynaları, top aynalar, berber aynaları, cep aynaları ve gelin aynası olmak üzere beş guruba ayrılmaktadırlar. Çalışmaya konu olan gelin aynalarının bereketi, aydınlığı, mutlu bir evliliği, masumiyeti temsil ettiğine, aynı zamanda nazardan ve kötülüklerden koruduğuna inanılır (Çetindağ, 2011, s. 193).

Gelin Aynaları

Aynanın birçok kültürde özellikle Türk kültüründe ve İslam inancını benimsemiş toplumlarda çok özel bir yeri bulunmaktadır. Tasavvuf inancıyla bağlantılı olarak gelişmiş ayna imgesi, saraylarda ve halk arasında ortak bir kültür olarak karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli değerli taşlarla bezenmiş aynalar, hükümdarlık hazinelerinin vazgeçilmez eşyaları olmuşlardır (Bağcı, 1998, s. 29).

Çalışmaya konu olan camaltı süslemeli gelin aynaları ise tamamen bir halk sanatı olup, Anadolu'da özellikle Konya bölgesinde düğün töreninde gelinin evden çıkma esnasında kullanılır. Çeyizde iki adet gelin aynası bulunur, biri kızın babasının hediyesi, diğeri ise damadın hediyesidir. Bu aynaların üzerindeki bezemeler ve aynanın kalitesi de tamamen maddi güç ile alakalıdır. Ayna, gelin kız evden çıkıp koca evine sağdıç adı verilen iki kadın tarafından, gelinin önünde ve arkasında tutularak götürülür. Bunun amacı gelinin yolunun aydınlık olması ve kötü gözlerden korunmasıdır. İnanışa göre, aynanın nazara karşı da koruyucu bir gücü bulunmaktadır. Ayna üzerindeki bezemelerin yanı sıra işlenmiş olan dua ve ayet yazıları da manevi anlamda sanat ve kültürle bütünleşmektedir.

Camaltı Süslemeli Gelin Aynalarında Yazılı Bezemeler

Çalışma kapsamında, yapılan araştırmalar sonucunda 40 adet birbirinden farklı camaltı süslemeli gelin aynası ele alınmış, bu aynaların 17'sinde yazılı bezemeler tespit edilmiş, yazı ve anlam bakımından incelenmiştir. Ayrıca 4 adet yeni yazılı gelin aynası tasarlanarak uygulama yapılmıştır.

Örnek No 1:

Yazı: Maşallah

Yazı Çeşidi: Celi Sülüs

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik-Konya

Ayna Ölçüleri (en-boy): 70X55 cm.

Yazı Ölçüsü: 23x12cm

Teknik: Camaltı Boyama

Aynanın alınlık kısmı orta bölümünde açık mavi zemin üzerine kırmızı renkle "Allah dileyince her şey olur" manasında "maşallah" yazılıdır (Yaşaroğlu, 2003, s. 104). Sülüs yazı, genellikle ağzı 3-4 mm genişlikte kamyş kalemle yazılan, gözleri, ağızları, başları daha belirgin olan bir yazı çeşididir (Kayhan, 2021, s. 24). Genellikle hat talemine Sülüs yazı ile başlanır ve hüsn-i hatta esas kabul edilir (Serin, 2003, s. 73).

Örnek No 2:

Yazı: “Dâhilek Ya Resûlullah” (Yandım Ya Resûlullah)

Yazı Çeşidi: Ta’lik Yazı

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik-Konya

Ayna Ölçüleri (en-boy): 70X60 cm.

Yazı Ölçüsü: 45x15cm

Teknik: Camaltı Boyama

“Dahilek Ya Resûlullah”, “Yandım Ya Resûlullah” ifadesi, Mevlânâ’nın “Hamdım, piştim, yandım.” demesinden esinlendiğine işaret etmektedir (Balta, 2021, s. 116).

Camaltı süslemeli gelin aynalarının çoğu Mehmet Ali Katrancı (Kılıç Bülbül, 2021, s. 30) tarafından Konya’da yapılmış ve oradan diğer bölgeler yayılmıştır. Bu nedenle aynalarda Mevlânâ konulu yazılar sıklıkla görülmektedir. Yazı aynanın alınlık kısmına yeşil zemin üzerine gümüş varakla Talik yazı tarzında yazılmıştır. Ta’lik yazı İran hat sanatında yaklaşık 14. Yüzyılın ikinci yarısında belirmeye başlayan bir yazı türüdür. Harflerin bitiş şeklinin ve sayfadaki duruşlarının kuşlara, kanat hareketlerine ve uçuşlarına benzetilerek ortaya çıktığı rivayet edilir. Süsül ve nesihden sonra İslâm dünyasında en çok kullanılan yazı türüdür (Cam, 2016, s. 135).

Örnek No 3:

Yazı: 3.1“Lâ ilâhe illallah Muhammeden Resulullah”, 3.2 ‘Maşallah’ 3.3 “Bârekallah”

Yazı Çeşidi: Ta’lik Yazı

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik-Konya

Ayna Ölçüleri (en-boy): 70X60 cm.

Yazı Ölçüsü:60x15cm.

Teknik: Camaltı Boyama

Aynanın alınlık kısmının ortasına kırmızı zemin üzerine gümüş varakla, “lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah”, “Allah’tan başka ilah yoktur, Muhammed Allah’ın elçisidir” anlamına gelen kelime-i tevhid yazılıdır (Derman, 2022, s. 214). Sağ tarafta beyaz zemin üzerine siyah renkle daire formunda “Allah mübarek etsin” anlamına gelen “Bârekallah”, sol tarafta ise yine daire formunda “Allah dileyince her şey olur” manasında “maşallah” yazılıdır (Yaşaroğlu, 2003, s. 104).

Örnek No 4:

Yazı: Bismillâhirrahmânirrahîm

Yazı Çeşidi: Ta’lik Yazı

İnceleme Tarihi: 24.12.2018

İlgili Koleksiyon: Özçelik Antika-Samanpazarı-Ankara

Ayna Ölçüleri (en-boy): 72X56 cm.

Yazı Ölçüsü:24x12cm

Teknik: Camaltı boyama

Aynanın alınlık kısmı üç parçaya bölünmüş olup orta kısmına, “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” anlamına gelen “Bismillâhirrahmânirrahîm” (Yaşaroğlu, 2003, s. 104) yazısı kırmızı renkle gümüş varak üzerine boyanmıştır.

Örnek No 5:

Yazı: Bismillâhirrahmânirrahîm

Yazı Çeşidi: Ta’lik Yazı

İnceleme Tarihi: 22.05.2019

İlgili Koleksiyon: İhsan Çelikdemir evi-İzmir

Ayna Ölçüleri (en-boy): 72X56 cm.

Yazı Ölçüsü: 28x12cm

Teknik: Camaltı Boyama

Alınlık kısmının ortasına, “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” anlamına gelen “Bismillâhirrahmânirrahîm” (Yaşaroğlu, 2003, s. 104) yazısı kırmızı renkle beyaz üzerine boyanmıştır.

Örnek No 6:

Yazı: Lâ ilâhe illallah

Yazı Çeşidi: Sülüs Yazı

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik- Konya

Ayna Ölçüsü (en-boy): 72X56 cm.

Yazı Ölçüsü: 25x10cm

Teknik: Camaltı Boyama

Kompozisyon: Aynayı çerçeveleyen üst kısım alınlık olarak kullanılmış, ikinci bir alınlığa yer verilmemiştir. Olukça yıpranmış olan aynanın üst orta kısmında kırmızı renkte Allah’tan başka ilah yoktur anlamına gelen “lâ ilâhe illallah” yazısı kırmızı renkle boyanmıştır.

Örnek No 7:

Yazı: İna Fetahna Leke Fethan Mübîna

Yazı Çeşidi: Sülüs Yazı

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik- Konya

Ayna Ölçüsü (en-boy): 70X55 cm.

Yazı Ölçüsü: 30x12cm

Teknik: Camaltı Boyama

Kompozisyon: Alınlık kısmının ortasında Fetih Sûresinin “şüphesiz sana apaçık bir fetih verdik” anlamını taşıyan ilk ayeti ‘İnna Fetahna Leke Fethan Mübîna’ yer almaktadır (Işık, 1995, s. 456). Yazı beyaz zemin üzerine kırmızı renkle boyanmıştır.

Örnek No 8:

Yazı: Er Rızku Al' Allah

Yazı Çeşidi: Ta'lik Yazı

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik- Konya

Ayna Ölçüsü: (en-boy): 70X55 cm.

Yazı Ölçüsü: 25x13cm

Teknik: Camaltı Boyama

Aynanın alınlık kısmının ortasında, “rızkı veren Allah’tır” anlamında “Er Rızku Al' Allah” yazısı siyah renkle boyanmıştır. Güzel olan şey, kısmet, pay, yiyecek, giyecek, ihsan, lütuf, bağış, yağmur, kendinden faydalanılan şeyler anlamına gelen rızık kelimesi, Kur’an’ı Kerim’de, Al-İmran, Bakara, Nisa, Maide, Enam sureleri gibi birçok sûrede geçmektedir (Göçer, 2020, s. 9-13). İslâm inancına göre kıymetli olan ayet ve sözler, gelin aynalarını daha da anlamlı kılmaktadır.

Örnek No 9:

Yazı: Yâ Hz. Mevlâna

Yazı Çeşidi: Ta'lik Yazı

İnceleme Tarihi: 11.12.2019

İlgili Koleksiyon: Neslihan Sönmez Evi-Güzelyurt Aksaray

Ayna Ölçüsü: (en-boy): 73X55 cm.

Yazı Ölçüsü: 25x15cm

Teknik: Camaltı Boyama

Aynanın üç bölünmüş alınlık kısmının ortasına beyaz zemine kırmızı renkle “Yâ Hz. Mevlâna” yazılmıştır.

Örnek No 10:

Yazı: Bismillâhirrahmânirrahîm

Yazı Çeşidi: Ta'lik Yazı

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik-Konya

Ayna Ölçüsü(en-boy): 75X60 cm.

Yazı Ölçüsü:25x13cm

Teknik: Camaltı Boyama

Alınlık kısmı üç parçaya bölünmüş olan aynanın orta kısmına “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” anlamına gelen “Bismillâhirrahmânirrahîm” (Yaşaroğlu, 2003, s. 104) yazılıdır. Yazı zemini beyaz olup pembe renkle yazı nakşedilmiştir.

Örnek No 11:

Yazı: Bismillâhirrahmânirrahîm

Yazı Çeşidi:Ta'lik

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik-Konya

Ayna Ölçüleri (en-boy): 75X60 cm.

Yazı Ölçüsü:25x10cm

Teknik: Camaltı Boyama

Alınlık kısmı üç parçaya bölünmüş olan aynanın orta kısmına, kısmına “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” anlamına gelen “Bismillâhirrahmânirrahîm” (Yaşaroğlu, 2003, s. 104) yazılıdır.

Örnek No 12:

Yazı: lâ ilâhe illallah Muhammed resûlullah

Yazı Çeşidi: Ta'lik Yazı

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik-Konya

Ayna Ölçüleri (en-boy): 75X60 cm.

Yazı Ölçüsü:35x12cm

Teknik: Camaltı Boyama

Aynanın alınlık kısmının ortasına kırmızı zemin üzerine siyah renkle, “lâ ilâhe illallah Muhammed resûlullah”, “Allah’tan başka ilah yoktur, Muhammed Allah’ın elçisidir” anlamına gelen kelime-i tevhid yazılıdır (Derman, 2022, s. 214).

Örnek No 13:

Yazı: Ya Hz. Mevlânâ

Yazı Çeşidi: Ta'lik Yazı

İnceleme Tarihi: 11.12.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik-Konya

Ayna Ölçüleri (en-boy): 75X60 cm.

Yazı Ölçüsü:35x12cm

Teknik: Camaltı Boyama

Çerçevenin alınlık kısmının ortasına sarı zemin üzerine yeşil renkle “Yâ Hz. Mevlâna” yazılmıştır.

Örnek No 14:

Yazı: 14.1 “Bismillâhirrahmânirrahîm”, 14.2”Allah celle celalühü”, 14.3 “Ebubekir El- Sıddık”, 14.4 “Osman Zennûreyn”, 14.5”Muhammed Aleyhisselam”, 14.6 “Ömer El-Fâruk”, 14.7 “Ali el-mürtezâ”

Yazı Çeşidi: Sülüs Yazı

İnceleme Tarihi: 20.12.2019

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik-Konya

Ayna Ölçüleri (en-boy): 40X25 cm.

Yazı Ölçüleri:

Teknik: Camaltı Boyama

Buraya kadar incelenen örneklerde, ortada ayna kullanılmış, kenar süslemeleri camaltı olarak çalışılmıştır. Buradan sonraki örneklerde ise aynanın üzerine işlem yapılmıştır. Aynanın arkasından, ayna olarak bırakılacak bölüm maskelenerek, boyama yapılacak kısımların sınırları sökülmüş ve cam haline getirildikten sonra yine aynanın arkasından ters mantıkla boyama işlemleri gerçekleştirilmiştir. Aynanın orta kısmı maskelenerek üst ve kenar bölümlerinin ayna sırrı temizlenmiş, üst orta kısma, sülüs yazı tarzında “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” anlamına gelen “Bismillâhirrahmânirrahîm” (Yaşaroğlu, 2003, s. 104), sağ kısımda kare form içerisine üstte “Allah celle celalühü”, ortada, “Ebubekir el-sıddık”, alt kısımda ise “Osman zennûreyn”, sol üst bölmede, “Muhammed aleyhisselam”, ortada, “Ömer el-fâruk”, alt bölmede ise, “Ali el-mürtezâ” yazılıdır. Kenardaki yazılar turuncu zemin üzerine siyah, ortadaki besmele ise sarı zemin üzerine siyah renkle yazılmıştır.

Örnek No 15:

Yazı: Lâ ilâhe illallah Muhammed resûlullah

Yazı Çeşidi: Sülüs Yazı

İnceleme Tarihi: 29.10.2018

İlgili Koleksiyon: Âdem Baba Antik-Ankara

Ayna Ölçüleri (en-boy): 55X75cm.

Yazı Ölçüsü: 40x12

Teknik: Camaltı Boyama

Aynanın üst kısım kenarlarda bulunan yarı natüralist üslupta boyanmış çiçek buketlerinin ortasına, “lâ ilâhe illallah Muhammed resûlullah”, “Allah’tan başka tanrı yoktur, Muhammed Allah’ın elçisidir” anlamına gelen kelime-i tevhid yazılıdır (Derman, 2022, s. 214).

Örnek No 16:

Yazı: 16.1 “Bismillâhirrahmânirrahîm”, 16.2 “Aleyke avn’ullâh”, 16.3 “Muhammed- Hasan-Hüseyn”, 16.4 “Maşallah”, 16.5 “Bârekallah”

Yazı Çeşidi: Sülüs Yazı

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Zeyit Antik-Konya

Ayna Ölçüleri (en-boy): 70X60 cm.

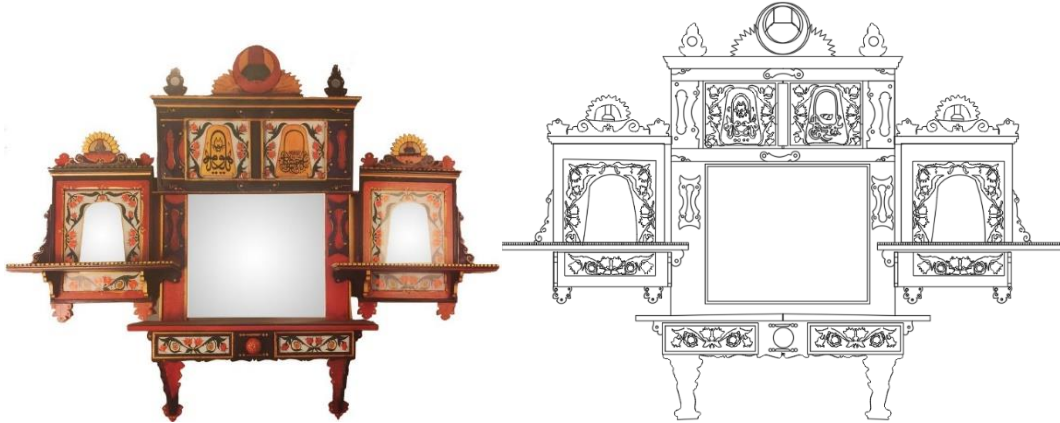
Yazı Ölçüsü:

Teknik: Camaltı Boyama

Aynanın orta bölümde kenarlar içe doğru kavis verilerek kare formunda ayna bırakılmış, diğer alanların arkadan sırrı kazınarak cam haline getirilmiş ve camaltı boyama tekniği ile bezenmiştir. Üst orta bölümde, “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” anlamına gelen “Bismillâhirrahmânirrahîm”, yazısı sarı zemin üzerine siyah renkle yazılmıştır. Her iki yana yerleştirilmiş siyah zeminle boyalı kalpli alanların içerisine altın renkli boya ile sağda, “Allah’ın yardımı üzerine olsun” anlamında “Aleyke avn’ullâh”, soldaki alana ise, “Muhammed ve Hasan Hüseyin” yazılıdır. Aynanın alt iki köşesine birbirine bakacak şekilde iki ibrik yerleştirilmiş olup, sağdaki ibriğin içerisine siyah zemin üzerine altın yıldızla “maşallah”, soldaki ibrikte ise “bârekallah” yazılı olduğu görülmektedir.

Emzikli, kulplu ve çoğunu dar boğazında kapağı bulunan, genellikle armudî biçimli su kabı olan ibrik, temizliğin ve tutumluluğun alâmeti olmuştur ve mübarek sayılmıştır (Kuşoğlu 1994:166). İlk buluntularına M.Ö. 3. Binden itibaren Yakındoğu ve Orta Asya uygarlıklarında rastlanan, günlük ve kült amaçlı da kullanıldığı bilinmekte olan ibrik tarihsel süreçte de dini ritüellerin bir parçası haline gelmiştir (Altier 2019:152). İslam dinince kutsal sayılan ve kültürümüzde de yer edinmiş ibrik motifi, su kültürüyle de ilişkilendirildiği için, birçok alanda olduğu gibi aynalar üzerinde de bir sembol olarak karşımıza çıkmaktadır.

Örnek No 17:

Yazı: 17.1 “Yâ Hz. Mevlânâ”, 17.2 “Yâ Hû”

Yazı Çeşidi: Sülüs Yazı

İnceleme Tarihi: 07.11.2018

İlgili Koleksiyon: Tepe Antik-İstanbul

Ayna Ölçüleri (en-boy): 180X150 cm.

Yazı Ölçüsü: 40x50cm

Çekmeceli ve raflı, camaltı süslemeli özel yapım nadir bir örnektir. Ayna üç parçadan oluşmaktadır. Orta parçada kare aynanın alt kısmına camaltı işlemeli çekmece yerleştirilmiş, üst kısmında ise iki parça halinde dikdörtgen Mevlevî sikke formunda

yazılı camaltılar mevcuttur. Sol alanda aynalı yazı olarak “Yâ Hû”, sağ da ise “Yâ Hazreti Mevlânâ” yazıları sarı zemin üzerine siyah renkle yazılmıştır.

Camaltı Süslemeli Gelin Aynalarında Güncel Tasarımlar

Çalışmada unutulmaya yüz tutmuş sanatlarımızdan olan camaltı resminin devamını sağlamak adına, günümüz teknolojisini de kullanarak gelin aynaları alanında yeni uygulamalar yapılmıştır. İlk örneklerde sadece camın arkasına boyama tekniği uygulanabilirken, güncel tasarımlarda camı kumlayarak, oyarak ve temperleme yöntemiyle kırılabilirlik sorununu ortadan kaldırarak kalıcı uygulamalar yapılmıştır. Bu tür yenilik ve güncellemeler sayesinde camaltı sanatının daha çok kitleye ulaşarak tanıtılması amaçlanmaktadır (Güray, 2021, s. 269). Ayrıca camaltı sanatında yaşanan en büyük sorun tarih ve imza olmayışıdır. Teknolojiyi kullanarak camı oymak suretiyle bozulmayacak şekilde tarih ve imza sorunu da çözülmüştür. Yeni çalışmalarda oklu besmele, maşallah ve küfi besmele yazıları, kumlama, boyama ve varaklama yöntemi kullanılarak işlenmiştir.

Örnek No 18:

Maşallah Yazılı Ayna

Maşallah ve besmele gibi yazılar, orijinal camaltı örneklerinde sıklıkla görülmektedir. Dikkat çeken ve çok beğenilen şeylerin nazardan korunması amacıyla, “Allah kötü bakışlardan saklasın” anlamında kullanılır ve Müslümanlar arasında yaygın bir gelenek haline gelmiştir (Yaşaroğlu, 2003, s. 104). Orijinal örneklerden esinlenilerek maşallah yazısı, bitkisel motiflerle birlikte 92x67 ölçülerinde kenar süslemeli gelin aynasına uygulanmıştır. Yazı ölçüleri 25cm x12cm olup gümüş varak üzerine mavi renkle derin oyma tekniği ile sülüs yazı tarzında işlenmiştir.

Fotoğraf 2. 92x67 cm, kalınlık:6mm (Kılıç Bülbul 2021)

Örnek No 19:

Besmele Yazılı Şahmaran Ayna

Kadın başlı, yılan gövdeli olarak tasvir edilmiş Şahmaran, Anadolu’da uzun yıllardanberi koruyucu bir güç olarak bilinen bir figürdür. Özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde hemen hemen her evin başköşesinde asılı olan şahmaranın, evi ve ev sakinlerini kötülüklerden, nazardan, afetlerden ve hastalıklardan koruduğuna inanılmaktadır (Çağlar, B. A. 2016, s. 101). Aynanın üst sağ kısmına 55 x 15cm ölçülerinde altın yaldızla “Rahmân ve Rahim olan Allah’ın adıyla” anlamında kullanılan “Bismillâhirrahmânirrahim” yazısı sülüs yazı tarzında işlenmiştir.

Fotoğraf 3. 92x64 cm, kalınlık:6mm (Kılıç Bülbül 2021)

Örnek No: 20

Kûfi Besmele Yazılı Ayna

Kûfi yazı, düzenli, köşeli, dik ve yatay harfleriyle geometrik çizgilere dayanan bir yazı çeşididir (Y. Zennûn, S. Muhiddin, 2002, s. 343). Mimaride, çini sanatında, halı sanatında ve kitap sanatlarında sıklıkla gördüğümüz, estetik ve sanatsal açıdan dikkat çeken bir yazıdır (Cam, Fatih. 2005, s. 8). Aklam-ı sitte olarak adlandırılan yazı türlerinin doğmasına zemin hazırlamış ilk yazı türü olarak Ümmü'l-Hutûl olarak anılmıştır (Yazır, B.M. 1972, s. 87). Çalışmada yapılan yeni örnekte düğümlü modern kûfi yazısı, gümüş varakla 70x30cm ölçülerinde aynaya işlenmiştir.

Fotoğraf 4. 92x64 cm, kalınlık:6mm (Kılıç Bülbül 2021)

Örnek No: 21

Besmele Yazılı Tavuskuşlu Ayna

Tavus kuşu Orta Asya Türk kültüründe hükümdarın egemenliğini anlatmak için kullanılan sembollerden biridir. Ayrıca, güzellik, itibar ve şerefi simgelediği de bilinmektedir. Bu nedenle saray ve görkemli yapılarda bezeme unsuru olarak sıklıkla görülmektedir. İslamiyet'in kabulünden sonra da cennet kuşu olarak nitelendirilmiş ve cenneti sembolize etmiştir. Türk sanatının erken devirlerinden itibaren, Osmanlı döneminin sonuna kadar tavus kuşu önemli bir sembol olarak, çini bezemelerinden minyatürlere kadar birçok alanda karşımıza çıkmaktadır (Çetin, 2017, s. 1). Aynanın üst sağ kısmına 55 x 15cm ölçülerinde altın yaldızla "Rahmân ve Rahim olan Allah'ın adıyla" anlamında kullanılan "Bismillâhirrahmânirrahim" yazısı sülüs yazı tarzında işlenmiştir.

Fotoğraf 5. 92x64 cm, kalınlık: 6 mm (Kılıç Bülbul 2021)

Değerlendirme ve Sonuç

Ayna hem Türklerde hem de diğer doğu toplumlarında nazara karşı koruyucu bir güç olarak kabul edilmiş, özellikle geline şans getirmesi, evliliğinin uğurlu olması, geleceğinin aydınlık ve bereketli olması için, vazgeçilmez bir obje olarak düğün merasimlerinde yerini almıştır. Altın, gümüş, ahşap, sedef işlemeli farklı tekniklerde ve ebatlarda yapılan gelin aynaları içerisinde, üzerinde yine nazara karşı koruyucu olduğuna inanılan maşallah veya inançlar gereği besmele gibi yazıların bulunduğu camaltı süslemeli gelin aynaları çalışma konusu olmuştur.

Camaltı resim sanatı bir halk sanatı olarak basit gibi görünse de teknik bakımından ters mantıkla işlenmiş olması resim tamamlandıktan sonra imzanın atılmayışı gibi zorluklarla karşılaşan naif sanatçılar bu zorluğu yaşamış olmalıdır. Ayrıca birbirinin kopyası niteliğinde olan bu resimlerin tasarımlarının kendilerine ait olmayışından da imza atmaktan kaçınmış olmaları yüksek bir ihtimaldir. 18. Yüzyılın sonlarında Bohemya’da ortaya çıktığı bilinen camaltı resim sanatı, oradan Avrupa, Çin ve bütün dünya ülkelerine yayılarak moda olmuştur. Anadolu’da da 19. yüzyıl başlarından itibaren yayıldığı ve günümüze kadar gelişim göstererek devam ettiği görülmektedir. Konya’da yaşayan camaltı sanatçısı 1934 doğumlu Mehmet Ali Katrancıyla yapılan görüşmede, kendisinin bu işi ustasından öğrendiği ve çocuk yaşlardan beri bu işle uğraştığı ve geçimini bu işlerle sağladığı bilgisinden yola çıkarak, aynaları bu tarihlere değerlendirmek mümkündür. Yapılan yeni uygulamalarda ise özellikle imza ve tarih kaybolmayacak şekilde teknolojiden faydalanarak kazıma yöntemiyle aynaya işlenmiştir.

Yazı, özellikle hat sanatı yazıları inanç gereği sanatsal tüm çalışmalara ve mekanlara estetik ve maneviyat bakımından değer katan bir unsurdur. Maşallah demek, her işe besmele ile başlamak, kelime-i tevhid gibi yazılar, aynanın nazardan koruma, şans ve bereket getirme gibi metaforik gücüyle birleşince daha anlamlı ve değerli bir simge haline getirilmiştir.

Çalışma konusu olan camaltı süslemeli gelin aynalarında, 1 adet celi sülüs, 18 adet sülüs, 10 adet Talik yazı çeşidi kullanıldığı görülmüştür. Yeni yapılan uygulama örneklerinde 1 adet kufi besmele, 2 adet sülüs besmele ve 1 adet sülüs maşallah yazısı kullanılmıştır.

Aynalarda 4 adet “maşallah”, 8 adet “Bismillâhirrahmânirrahim”, 3 adet “Ya Hz. Mevlânâ”, 3 adet “Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah”, 2 adet “bârekallah”, birer adet “dâhilek yâ resûallah”, “İnna fetahna leke fethan mübîna”, “El rızku yâ Allah”, “Yâ hû”, “Lâ ilâhe illallah”, “Allah celle celelühü”, “Ebubekir el-sıddık”, “Osman zinnureyn”,

“Ali el-mürtezâ”, “Muhammed aleyhisselam”, “Ömer el Fârûk” yazılmıştır. Yazı detayları tablo halinde verilmiştir.

Maşallah		
Örnek No:18	Sülüs Yazı	
Örnek No: 16.4	Sülüs Yazı	
Örnek No:1	Celi Sülüs Yazı	
Örnek No: 3.2	Sülüs Yazı	

Dâhilek Yâ Resûlallah		
Örnek No: 2	Ta'lik Yazı	
İnna Fetahna Leke Fethan Mübîna		
Örnek No:7	Sülüs Yazı	

Bismillâhirrahmânirrahim		
Örnek No: 21	Sülüs Yazı	
Örnek No: 19	Sülüs Yazı	
Örnek No: 20	Kûfi Yazı	
ÖrnekNo:16.1	Sülüs Yazı	
Örnek No: 11	Ta'lik Yazı	
Örnek No: 10	Ta'lik Yazı	
Örnek No: 5	Ta'lik Yazı	
Örnek No:16.1	Sülüs Yazı	

Yâ Hazreti Mevlâna

Örnek No: 13	Ta'lik Yazı	
Örnek No:17.1	Ta'lik Yazı	
Örnek No: 9	Ta'lik Yazı	

Lâ İlâhe İllallah Muhammed Resûlullah

Örnek No: 12	Ta'lik Yazı	
Örnek No:15	Sülüs Yazı	
Örnek No: 3	Ta'lik Yazı	

El Rızku Yâ Allâh

Örnek No: 8	Ta'lik Yazı	
Yâ Hû		

Örnek No:17.2	Sülüs Yazı	
---------------	------------	--

Lâ İlâhe İllallah

Örnek No: 6	Sülüs Yazı	
-------------	------------	--

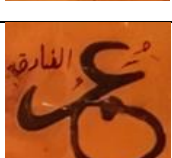
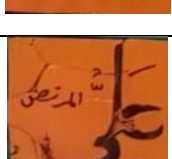
Bârekallah

Örnek No:16.5	Sülüs Yazı	
---------------	------------	---

Örnek No: 3.3	Sülüs Yazı	
---------------	------------	--

Aleyke Avn'uallâh- Muhammed-Hasan-Hüseyin

Örnek No: 16.2 Örnek No: 16.3	Sülüs Yazı	
----------------------------------	------------	--

Örnek No: 14.2	Sülüs Yazı	"Allah Celle Celelühü"	
Örnek No: 14.3	Sülüs Yazı	"Ebubekir El-Sıddık"	
Örnek No: 14.4	Sülüs Yazı	"Osman Zinnureyn",	
Örnek No: 14.5	Sülüs Yazı	"Muhammed Aleyhisselam"	
Örnek No: 14.6	Sülüs Yazı	"Ömer El-Fâruk"	
Örnek No: 14.7	Sülüs Yazı	"Ali El-Mürtezâ"	

Kaynakça

- Abiha, B. Ç. (2016). Geleneksel Halk Sanatında Şahmaran Motifleri ve Bu Motiflerin Dili. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 22(88), 98-114.
- Aksel, M. (1972). Camaltı Resimleri. *Türkiyemiz Dergisi*, (6), 33-36.
- Aksoy, N. (1997). Dünya'da ve Türkiye'de Camaltı Resimleri. *Antik Dekor*, (41), 136-141.
- Aksoy, N. (2005). *Camaltında Devr-i Alem*. İstanbul: Pera Müzesi Yayınları.
- Altier, S. (2019). Osmanlı Sanatı'nda İbrik Tasvirleri ve İkonografisi. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, 17, 149-202.
- Arık, R. (1976). *Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s. 23.
- Bağcı, S. (1998). Gerçeğin Suretinin Saklandığı Yer: Ayna. *Sultanların Aynaları* (s. 13-29), İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Balta, S. (2021). Fuzûlî ve Yaman Dede'nin Şiirlerinde Hazreti Muhammed Övgüsü. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53, 113-136.
- Cam, F. (2005). *Kûfi Yazının IX. -XIII. Yüzyıllarda Üslûp ve Form Açısından Gelişimi*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: SDÜ.

- Cam, F. (2016). *Türk Hat Sanatının Felsefi Arka Planı*. Sanatta Yeterlilik Tezi. Isparta: SDÜ.
- Çetin, Y. (2017). Türk Sanatı Bezeme İkonografisi Açısından Tavus Kuşu Figürlerinin Bir Değerlendirmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 3(9), 1-17.
- Çetindağ, Y. (2011). *Ayna Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Derman, M. U. (2022). Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (C.25, s. 214-215). Ankara: TDV Yayınları.
- Eco, U. (2017). *Orta Çağ Düşlemek* (çev. Ş. Karadeniz). İstanbul: Can SanatYayınları.
- Gerçek Bir Saray: Versailles. <https://www.milliyetemlak.com/dergi/gercek-bir-saray-versailles/>, [Erişim Tarihi: 22.3.2021].
- Göçer, H.İ. (2020). *İslâm Kalam Ekollerinin Rızık ve Fiyat Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Güray, E. (2021). Camaltı Resim Sanatında Güncel Yaklaşımlar. *Akdeniz Sanat*, 15(28), 269-286.
- Işık, E. (1995). Feth Sûresi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (C.12, s. 456-457). İstanbul: TDV Yay.
- Kayhan, B. (2021). *Feyhaman Duran Koleksiyonunda Yer Alan Seçili Yazı-Resim Levhalarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Kılıç Bülbül, S. (2021). *Camaltı Süslemeli Gelin Aynaları ve Yeni Tasarımlar*. Sanatta Yeterlik Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Koçan, H. (1997). *Geleneksel Halk Sanatı Camaltı Resimleri: Camaltında Yirmibin Fersah*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Kuşoğlu, M. Z. (1994). *Dünyâ Sanatımız-Kültürümüz*. İstanbul.
- Melchior-Bonnet, S. (2007). *Aynanın Tarihi*. (Çev. İ. Yarguz). Ankara: Dost Kitabevi.
- Serin, M. (2003). *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Sinemoğlu, N. (1991). Ayn-i Cem. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (C. IV, s. 259-260). Ankara: TDV Yayınları.
- Texier, C. (2002). *Küçük Asya*. (Cilt II). (Çev: A. Suat). Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı (Eserin orijinali 1923'te yayımlandı).
- Verbas, A. P. (2016). *Ayna Sembolizması*. İstanbul: İtibarlı Kitaplar.
- Y, Zennûn. S, Muhiddin. (2002). Kûfi, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (C. 26, s. 342-345). Ankara: TDV Yayınları.
- Yaşaroğlu, M K. (2003). Maşallah, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (C. 28, s. 104-105). Ankara: TDV Yayınları.
- Yazır, M. B. (1972). *Medeniyet Aleminde Yazı ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yay.